

Universitätsbibliothek Wuppertal

Accipite studiosi omnes Auli Gellii noctes micantissimas

Gellius, Aulus

Impressum Venetiis, Anno d[omi]ni. M.D.IX. die. xx.Aprilis

Liber tertiusdecimus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-475](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-475)

AVLI GELLII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII
LIBER TERTIVSDECIMVS.

Inquisitio uerborū istorū. M. Tullii curiosior: quæ sunt in libro primo Antonianarū. Multa autē impedere uidentur præter naturā præterq; fatū: tractatūq; an idem duo ista significēt fatum atq; naturā: an diuersum. Cap. I

Cicero in primo Antonianarū ita scriptum reliquit. Hunc igitur ut sequerer perperavi: quæ præsentibus non sunt secuti. Non ut proficerem aliquid (nec enim sperabam id: nec præstare poteram) sed ut siquid mihi humanitus accidisset (multa autē impedere uidentur: præter naturā etiam: præterq; fatum) huius diei uocem: testem reip. relinquerem: mea perpetua erga se uoluntatis. Præter naturā inquit: præterq; fatum. An utriusq; idem ualere uoluerit? Fatum / Atq; naturā?

& duas res: ἀντὶ ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος περὶ τὴν φύσιν, i. pro uno subiecto: fatum: & naturā posuerit? An uero diuiserit: separaritq;: ut alios casus natura ferre uideat: alios fatum: cōsiderādum equidē puto? Atq; id maxime requirēdū: quārōne dixerit: accidere multa humanitus posse præter fatum: quādo sic ratio: & ordo: & insuperabilis quædam necessitas fati constituitur: ut omnia intra fatum claudēda sint: nisi illud sane Homeri secutus est.

μη καὶ ὑπὲρ μόρον δόμον αἰδοῦς εἰσαφίκηαι, id est

Nec obstante domum fato penetrabis auerni;

Nihil autē dubiū est: quin uiolentā: & inopinatā mortē significauerit: quæ quidē potest recte uideri accidere: præter naturā. Sed cur id quoq; genus mortis extra fatū posuerit: neq; opis huius est explorare: neq; tēporis. Illud tñ non prætermittēdum est: quod Virgilius quoq; idipsum quod Cicero de fato opinatus est: cum hoc in quarto libro dixit de Elysa. quæ mortē per uim potita est.

Nam quia nec fato: merita nec morte peribat.

Tāq; in faciendo sine uitæ: quæ uiolenta sunt / non uideantur e fato uenire.

Demosthenis autem uiri prudentia pari: atq; facundia præditi: uerba idem ferre significantia / de natura atque fato. M. C. secutus uidetur. Ita enim scriptum est in oratiōe illa egregia: cui titulus est περὶ στεφάνου: id est pro corona. ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι νομιζῶν μόνον γεγενῆσθαι τὸν τῆς εἰμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει ὁ δὲ καὶ τῆ πατρὶδι ὑπὲρ τῆ μη τὰυτην ἐπιθεῖν δουλέυουσα. ἀποθνήσκειν, ἐβλήσει. Id est.

Nam qui parentibus tantum se natum putat: fatalem: atq; spontis suæ mortē manet. Qui uero etiam patriæ: ob id / ne in seruitutem redactam illam uideat: occumbere præobrabit. Quod Cicero fatum: atq; naturam uidetur dixisse: id multo ante Demosthenes τὴν περὶ τὴν φύσιν καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον, id est fatalem: & spontis suæ mortem appellauit. αὐτόματος enim θάνατος, quasi naturalis / & fatalis: nulla extrinsecus ui coactus uenit.

Præter natura

Præter fatum

Uimāntis

θάνατος
fatalis

Sup poetarꝫ Pacuuii: & Accii colloquio familiari in oppido tarētino. C. II

Pacuius

Accius

Vibus ocium & studium fuit: uitas atq; ætates doctorꝫ hominũ
 quarere: & memoriæ tradere: de. M. Pacuuius: & L. Accio tragi-
 cis pœtis: historiam scripserunt huiuscemodi. Cum Pacuuius in-
 quit: grandi iam ætate: & diutino corporis morbo affectus: ta-
 rentum ex urbe Roma concessisset. Accius tunc haud paruo iunior: profici-
 scens in asiam: cum in oppidum uenisset: diuertit ad Pacuuium. comiterq; in-
 uitatus: plusculisq; ab eo diebus retentus: tragcediã suã: cui Atreus nomen est
 desiderãti legit. Tum Pacuuiũ dixisse aiunt: ionora quidẽ esse: quæ scripsisset
 & grãdia. Sed uideri ea tamẽ sibi duriora paulum: & acerbiora. Ita est inquit
 Accius: uti dicis. Neq; id sane me pœnitet. Meliora enim fore spero: quæ dein-
 cept scribam. Nam quod in pomis est: itidem inquit eẽ aiunt in ingenijs: quæ
 dura & acerbã nascunt: post fiunt mitia & iucunda. Sed quæ gignunt statim
 uieta: & mollia: atq; a principio sunt uiuida: nõ matura mox fiunt: sed putria.
 Relinquẽdum igitur uisum est ingenio: quod dies: atq; ætas mirificet.

Olisculis

Rñtio ac-
 cii ad Pa-
 cuuium

Necessi-
 tas
 Necessitu-
 do

An uocabula/hæc/necessitudo/ & necessitas/differẽti signatione sint. C. III

Iu prorsus/atq; ludo res digna est: cum pleriq; grãmaticorꝫ asse-
 uerant/necessitudinem/ & necessitatem/mutare longe: differereq;
 Ideo q; necessitas sit uis quæpiam præmens/ & cogens. Necessitu-
 do autẽ dicatur ius quoddam: & uinculum religiosæ cõiunctionis.
 Idq; unum solitanũ significet. Sicut autẽ nihil quicq; interest: suauitudo dicas:
 an suauitas/sanctitudo: an sanctitas/acerbitudo/an acerbitas/acritudo/an qd
 Accius in Neoptolemo scripsit acritas. Ita nihil rationis dici potest: quin ne-
 cessitudo & necessitas separentur. Itaq; in libris ueterum uulgo reperias neces-
 situdinẽ dici: pro eo quod necessum est. Sed necessitas sane pro iure/officioq;
 obseruantia/affinitati sue infrequens est. Quãq; qui ob hoc ipsum ius affini-
 nitatis/familiaritatis sue cõiuncti sunt: necessarii dicuntur. Repperi tamẽ in ora-
 tione. C. Cæsaris/qua plautia rogationem suasit: necessitatem dictam pro ne-
 cessitudine/idest iure affinitatis. Verba hæc sunt. Equidem mihi uideor pro
 nostra necessitate/non labore/nõ opera/nõ industria defuisse. Hoc ego scripsi
 de utriusque uocabuli indifferẽtia admonitus forte uerbi istius/cum legerem
 Sempronii Asellionis ueteris scriptoris quartum / ex historia librum / in quo
 de. P. Africano Pauli filio/ita scriptum est. Nam se patrem suum audisse dice-
 re. L. Aemilium Paulum/pro nõ nimis bonum imperatorẽ signis collatis de-
 certare: nisi summa necessitudo/aut summa ei occasio data esset.

Olympiadis Alexandri matris/comis/ac prudens ad filium rescriptio.

Caput III

Olympi-
 as

N plerisq; monumẽtis rerum ab Alexandro gestarum: & paulo
 ante in libro. M. Varronis/qui inscriptus est Orestes: uel de in sa-
 nia/Olympiadem Philippi uxorem festiuissime rescripsisse legi-
 mus Alexandro filio. Nam cum ipse ad matrẽ ita scripsisset. Rex
 Alexãder Iouis Hãmonis filius Olympiadi matri salutem dicit. Olympias ei
 rescripsit

rescripsit ad hanc sententiam, amabo inquit mi fili quiescas: neque deferas me: neque criminere aduersum Iunonem, Malum mihi prorsum illa magnum dabit: quum me litteris tuis pellicem illi esse confiteris, Ea mulieris scite atque prudentis erga ferocem filium comitas sensim: & comiter admonuisse eum uisa deponendam esse opinionem uanam: quam ille ingentibus uictoriis: & adulantium blandimentis: & rebus supra fidem prosperis iimbiberat: genitum esse sese de ioue.

De Aristotele: & Theophrasto: & Menedemo philosophis, deque legati uerecundia Aristotelis successorem diatribæ suæ eligentis. Cap. V.

Aristoteles philosophus annos iam fere natus duos & sexaginta: corpore ægro affectoque: ac spe: uitaque tenui fuit. Tunc omnis eius sectatorum cohors ad eum accedit: orantes: obsecrantesque: ut ipse deligeret loci sui: & magisterii successorē: quo post summum eius diem perinde ut ipso uterentur ad studia doctrinarum complenda excolendaque: quibus ab eo imbuti fuissent. Erant tunc in eius ludo boni multi. Sed præcipue duo Theophrastus: & Menedemus: ingenio ii atque doctrinis cæteros præstabāt. Alter ex insula Lesbo fuit: Menedemus autem rhodo. Aristoteles respondit facturum esse quod uellent: quum id sibi foret tempestiuum. Postea breui tempore: quum iidem illi: qui de magistro designando petierant: præsentibus essent. Vinum ait quod tum biberet: non esse id ex ualitudine sua: sed insalubre esse: atque asperum: ac propterea quæri debere exoticū: uel rhodium aliquod uel lesbium. Id sibi utrumque ut curarent petiuit. Vsurumque eo dixit quod sese magis iuuisset. Eunt: curant: inueniunt: afferunt. Tum Aristoteles rhodium petit: degustat. Firmum iquit hercle uinum & iucundū. Petit mox lesbium: quo item degustato: utrūque inquit oppido bonum. Sed *ἰδίω δ' ἀέσβιος*: id est suauius lesbium. Id ubi dixit: nemini fuit dubium: quin lepide simul & uerecunde: successorem illa uoce sibi non uinum delegisset. Is erat e lesbo Theophrastus: homo suauitate insigni linguæ pariter: atque uitæ. Itaque non diu post Aristotele uita defuncto ad Theophrastum omnes concesserunt.

Aristoteles

Menedemus

Vinū thodiu & Vinū lesbium

Oppido aduim

Theophrastus

Quid ueteres latini dixerunt: quas græci *προσωδιας*: id est cocum moderamenta appellant. Et item quod uocabulum barbarismi non usurpauerint: neque romani antiquiores neque attici. Cap. VI.

Barbarismi

Vas græci *προσωδιας*: id est accētus, dicunt eas ueteres docti, tum notas uocum, tum moderamenta: tum accentuunculas: tum uoculationes appellabant. Quod nunc autem barbare quem loqui dicimus: id uitium sermonis: non barbarum esse sed rusticum: & cum eo uitio loquentes: rustice loqui dictitabant. P. Nigidius in commentariis grammaticis, *Rusticus fit sermo* inquit: si aspires perperam. Itaque id uocabulum quod dicitur uulgo barbarismus: qui ante diui Augusti ætatem pure atque integre locuti sunt: an dixerunt nondum equidem inueni.

Rustice loqui Barbarismus

Diuerfum de natura leonum dixisse Homerum in carminibus: & Herodotum in historiis.

Caput VII

Leone
partus
Herodo-
tus

Leonas inter omnem uitam semel parere. eoque uno partu nunquam edere plures quam unum Herodotus in.iii. historia scriptum reliquit.

Verba ex eo libro hæc sunt. ἡ δὲ λέαινα, εἶν' ἰχυρότατον καὶ θρασύτατον. ἀπαξ ἐν τῷ βίῳ τίχτει. ἐν τίχτουσα παρ' συνεκβάλλει τῷ τέκνωταίς μήτρας τὸ δὲ αἴτιον τότου. ἥ τ' ἐστὶν ἐπειὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχήσῃ διακινέεσθαι, ὁ δὲ ἐχωνὸς νυχθας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους. ἀμύσειπας μήτρας, ἀυξαγόμενός τε δὴ πολλὰ μάλ' λον ἐξικνέσθαι καταγράφων πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ παρ' ἀπαλείψεται αὐτέων ὑγιῆς ὁυδὲν. Idest. Cum aut animalium acerrimum sit leona: & audacissimum: semel omnino in uita: & unum parit. Enitendo enim cum foetu pariter matricem proiicit. Rei uero huiusce causa est: quod cum in matrice manens motitari incipit catulus: motus ille unguiculis præmunitus ferarum longe oium acutissimis matricem discerpit: tum in maius continuo augetur: multo magis dilanians prodit: instante uero iam nixu: prorsum relinquit eorum integrum & sanum nihil. Homerus aut leones. sic enim fœminas quoque uirili genere appellat: quod grammatici ἐπίκοινον: idest promiscuum uocant/pluris gignere: atque educare catulos dicit. Versus quibus hoc aperte demonstrat hi sunt.

εἰρήκει ὡς τισελέων πόδι ὀισι τέκεσιν
ὠρατε νηπιάγοντι, συναπτήσοντα ἐνύλη
ἄνδρες ἐπακτῆρες. Idest

Utque leo in silua stabat sua pignora circum:
Cui manus occurreret catulos nemo inter agenti
Venatrix accincta uirum. Item alio in loco idem significat.

πυκνά μάλ' αὖ σενάχων ὠσελὶς ἠυγέ νειος
ὠραθ' ὑπὸ σκύμνου ἐλαφὴ βολος ἀρπάζει ἀνὴρ
ὑλῆς ἐκ πυκινῆς, ὁ δὲ τ' ἀχνύται ὑστερος ἐλθῶν
πολλὰ δὲ τ' ἀγκέε πῆλθε μετ' ἀνέρος ἰχνί' ἐρευνῶν
εἴ ποθεν ἐφέυροι. μάλ' αὖ παρ' δριμύς χόλος αἴρει. Idest.

Crebra gemens nimium: tanquam leo uiribus ingens
Faucibus: absenti uenator si catulum audax
Abripuit denso in saltu: dolet acre: sequensque
Deinde nemo uersat: scrutant uestigia: si quo
Versa uiri inueniat: coquit illum bilis amara. Item alio.

πυκνά μάλ' αὖ σενάχων ὠσελὶς ἠυγέ νειος
ὠραθ' ὑπὸ σκύμνου ἐλαφὴ βολος ἀρπάζει ἀνὴρ
ὑλῆς ἐκ πυκινῆς. Idest.

Crebra gemens nimium: tanquam leo uiribus ingens
Faucibus: absenti uenator si catulum audax
Abripuit denso in saltu. Ea nos dissensio atque diuersitas cum ageret iclytissimi poetarum: & historicorum nobilissimi: placuit libros Aristotelis philosophi inspicere: quos de animalibus exquisitissime composuit: in quibus quod super ista rescriptum inueniremus

Leona uirili gignit

inueni
ba Ari
λέων δὲ
δύο πα
δύο, τὰ
τέρας τ
αἰτίαν
πω, ἀλλ
ὀλέων τ
πεν τὰ
ἀλόγοι
ῶν τὴν ἡ
Coit &
minos.
uulu
aialis e
enim c
loum a
menfer
quinq
maris h
tuor: d
Q
moriar

inueniremus: cū ipsius Aristotelis uerbis in his cōmentariis scriberemus. Verba Arist. hæc sunt ex lib. de historia animalium. vi.

λέων δὲ τὸ μὲν ὀχέει δ' ὠιδεῖ καὶ ἐστὶν ὀψιθερητικόν. εἴρηται πρότερον, ὀχέει δὲ καὶ τίκτει. ὀψιθερητικὸν ὄνομα ἔχει καὶ ἡ ἀσπίς, καὶ ἡ κάσσιον μύθοι ἐνιαυτὸν. τίκτει δὲ ὄν τ' ἔαρ, τίκτει δ' ὡσεὶ το πολὺ δύο, τὰ μύθοι πλεῖστα ἔξ. τίκτει δ' ἐνίοτε καὶ ἐν ὀδ' ἐλεχθεῖς μύθος πρὸ τοῦ ἐκβαλλεῖν τὰς ὄσας τέρως τίκτοντα λευκῶδες ἐστίν. συνετέθη δὲ ἐκ τοῦ σαμίου εἶναι τοὺς λέοντας, ἀπορῶντος τὴν αἰτίαν τ' ὄν μύθον συνθέντος, σάμιον γὰρ τὸ γένος τὸ τῶν λέωντων, καὶ οὐκ ἐν πολλῶ γίνεται τὸ πῶ. ἀλλὰ τῆς ἐρωώτης ἀπάσης ἐν τῶ μεταξὺ τ' ἀχελώου καὶ τ' νέσου ποταμῶν. τίκτει δὲ καὶ ὁ λέων πᾶν μικρὰ ὄντως, ὡς τε δὲ μίνα ὄντα μόλις βαδίζειν. ὁ δ' ἐν σαρδία λέοντες, τίκτουσι πέντε τὰς, τοπρῶτον πέντε. εἶτα ἀεὶ ἐλάπινα. μετὰ δὲ ταῦτα οὐκέτι οὐδὲν τίκτουσιν. ἀλλὰ ἄγονοι διατελοῦσιν. οὐκέτι δὲ ἢ λέαινα χαίτην ἀλλ' ὄσρην λέων, βάλλει δὲ λέων τοὺς κυνῶδοντας καλομύθους τέτρας μόρους δὲ οὐδὲν ἄνωθεν. δύο δὲ κάτωθεν, βάλλει δὲ ἑξάμηνος ὄντην ἡλικίαν. Idest Leonē auersum coire: urināq; retro reddere dictum iam est.

Coit & parit: nō omni tēpore, singulis tñ ānis uere parit: & magna ex parte geminos. Sed cū plurimos/sex catulos/nōnunq; etiā unū. Quod de leana fertur: uulga cum partu emittere: delira fabula est facta ex ea causa q; rarū genus hoc aialis est. nec rōnem cur ita esset cōperire auctor ille fabulæ poterat. Rarū hoc enim est. nec multis nascit̄ locis sed europæ totius ea parte solū: qua inter acheloum ānem & nesum est. Parit leana quoq; adeo paruos: ut uix post secundū mensem incipiant ingredi leones terræ syriæ quinquies uita: pariunt; primum quinq; post uero subinde pauciores: deinde steriles degunt. Caret Leana iuba maris hæc propria est dentes eos tantū modo mutat leo: qui canini uocant̄: quatuor: duos superius: totidem inferius. idq; decimo mense ætatis fit.

Quod afranius poeta prudenter & lepide sapientiam filiā esse usus & memoriæ dixit.

Caput VIII

Sapientie hoc atq; uerissime Afranius poeta de gignēda: cōparādaq; sapiētia opiat̄ est: q; eā filiā esse usus & memoriæ dixit. Eo nāq; argumēto demōstrat: qui sapiēs esse reꝝ humanarū uelit: nō libris solis: neq; disciplinis rhetoricis dialecticisq; opus esse: sed oportere eum uersari quoq; exerceriq; in rebus cōminis noscēdis: periclitandisq;. Et ea oīa act̄ & euēta firmiter meminisse: & perinde sapere / ac consulere / ex iis / quæ pericula ipsa rerū docuerūt: nō quæ libri tātum: aut magistri per quosdā inanitates uerborū: & imaginum: tanq; mimo: aut in somnio delectauerint. Verfus Afranii sunt in togata: cui fellæ nomen est.

Vsus me genuit: mater peperit memoria.

Sophian uocant me graui: uos sapientiam.

Item uersus est in eadē ferme sniam Pacuuii: quē Macedo philosophus uir bonus: familiaris meus scribi debere cēsebat pro foribus oīum temploꝝ. Ego odi hoīes ignaua opera: & philosopha snia. Nihil enim fieri posse indignius: neq; intolerātius dicebat: q; q; homīes ignaui: ac desides: operi barba: & pallio: mores & emolūmēta philosophiæ: in linguæ uerborūq; artes cōuerterent: & uitia facundissime accusarent: intercuibus ipsi uitii madentes.

Σαφεία

Ζυτεζάντο

Suculae
Hyades
Seyades

Quid Tullius Tyro in commentariis scripserit de fuculis: & hyadibus: quae sunt stellarum uocabula. Cap. IX.

Tyro

Vllius Tyro. M. Ciceronis alumnus & libertus: adiutorq; in litteris studiorum eius fuit. Is libros compluris de usu & rone linguae latinae. item de uariis atq; promiscuis quaestionibus composuit. In iis esse praecipui uidentur: quos graeco titulo $\omega\mu\delta\epsilon\lambda\gamma\alpha\varsigma$. idest

Suculae

promiscua & oimoda continentes libros inscripsit: tanquam omne rerum: at q; doctrinarum genus continens. Ibi de iis stellis: q; appellantur fuculae: hoc scriptum est: Adeo inqt ueteres romani litteras graecas nesciuerunt: & rudes graecae linguae fuerunt: ut stellas quae in capite tauri sunt. propterea fuculas appellarint: q; eas $\nu\alpha\delta\epsilon\varsigma$ graeci uocant: tanq; id uerbum latinum graeci uerbi interpretamentum sit: quia graece $\nu\epsilon\varsigma$ sues latine dicantur. Sed $\nu\alpha\delta\epsilon\varsigma$ inquit $\delta\upsilon\kappa\alpha\tau\omicron\delta\tau\omicron\upsilon\nu\omega\nu$. idest non a suis: ita ut nostri rupici putauerunt. sed ab eo quod est $\nu\omega$ idest pluo appellarunt. Nam & quum oriuntur: & quum occidunt: tempestates pluuias: largosq; hymbres cient. Pluere autem graeca lingua $\nu\epsilon\upsilon$ dicitur: Hac quidem Tyro in pandectis. Sed enim ueteres nostri: non eousq; rupices & agrestes fuerunt: ut stellas hyadas iccirco fuculas nominarent: q; $\nu\epsilon\varsigma$ latine sues dicantur. sed ut qd graeci $\nu\omega\delta\epsilon\varsigma$ nos super dicimus: qd illi $\nu\omega\sigma\tau\iota\omicron\varsigma$ nos supinus: qd $\nu\phi\omicron\theta\epsilon\delta\epsilon$ nos subulcus: quod item illi $\nu\omega\nu\omicron\varsigma$ nos primo symnus: deinde per. y. graece latineq; o. litterae cognationem: somnus. Sic quod ab illis $\nu\alpha\delta\epsilon\varsigma$ a nobis primo syades: deinde fuculae appellatae. Stellae autem istae non in capite tauri sunt. ut Tyro dicit. Nul lum enim uidetur praeter eas stellas tauri caput. sed eae ita circulo: qui zodiacus dicitur sitae locatae: sunt: ut ex earum positu spes quaedam & simulacrum esse se uideat tauri capitis sicuti caeterae partes & reliq; imago tauri conformata: & q; si depicta e locis: regioibusq; earum stellae: q; graecae. $\omega\lambda\epsilon\iota\alpha\delta\epsilon\varsigma$ nos uirgiliae uocantur.

Hyades

Rō

Rupices

$\nu\phi\omicron\theta\epsilon\delta\epsilon$ subulcus

Sucula

Quid fororis $\epsilon\tau\upsilon\mu\omicron\nu$. idest rectam interpretationem dixerit Labeo Antistius & quid fratris Nigidius. Cap. X.

Ab eo Antistius iuris quidem ciuili disciplinae principali studio exercuit: & consulentibus de iure publice respōsitauit: caeterarum quoque bonarum artium non expertus fuit. Et in gramaticam sese atque dialecticam: litterasque antiquiores: altioresque ipenetrauerat. Latinarumque uocum origines rationesque percalluerat. Eaque praecipue scientia ad enodandos plerosque iuris laqueos utebatur. Sunt adeo libri post mortem eius editi: qui posteriores inscribuntur. Quorum librorum tres continui trigessimus octauus trigessimus nonus & quadragesimus pleni sunt id genus rerum ad enarrandam & illustrandam linguam latinam conducentium. Praeterea in libris quos ad praetoris edictum scripsit: multa posuit partim lepide atque argute reperta: sicuti hoc est. quod in quarto: ad edictum libro scriptum legimus. Soror inquit appellata est: q; quasi seorsum nascitur: separaturque ab ea domo in qua nata est: & in aliam familiam transgreditur. Fratris autem uocabulum. P. Nigidius homo impense doctus non minus arguto: subtiliq; $\epsilon\tau\upsilon\mu\omega$. i. recto interpretamento interpretat: frater inqt est dictus q; si fere alter.

Quem. M.

νϵϵ
sues

$\omega\lambda\epsilon\iota\alpha\delta\epsilon\varsigma$
Virgiliae

Rupicius

Soror

Fratres

Quem. M. Varro iustum aptumq̄ esse numerum cōuiuaz existimari. Ac de mensis secundis: & de bellariis. Cap. XI

Epidiſſimus liber est. M. Varrōis ex satyris menippais: qui inscribitur. Nescis quid uesper serus uehat, in quo differit de apto cōuiuarum numero: deq; ipsius cōuiuui habitu cultuque. Dicit autem conuiuarum numerum incipere oportere a gratiarum numero:

& progredi ad musarum idest proficisci a tribus: & consistere in nouem: ut quum paucissimi conuiuaz sunt non pauciores sint: q̄ tres: quum plurimi non plures q̄ nouem. Nam multos inquit esse non conuenit: q̄ turba plerumq; est turbulenta. Et Romaz quidem constat: sed athenis, nisi q̄ aut plures cubant. Ipsum deinde conuiuuium constat inquit ex rebus quattuor, & tum deniq; omnibus suis numeris absolutum est: si belli hominū collecti sunt: si lectus locus: si tempus lectum: si apparatus non neglectus. Nec loquaces autem inquit conuiuas: nec mutos legere oportet. Quia eloquentia in foro & apud subellio. Silētiū uero non in conuiuio: sed in cubiculo esse debet. Sermones igitur ad tps habēdos censet: & non super rebus anxiiis: aut tortuosis: sed iocundos: atq; inuitabiles: & cum quadā illecebra: & uoluptate utiles: ex qbus ingenū nostrū uenustius fiat: & amcenius. Q d̄ pfecto inquit eueniet: si de id genus rebus ad cōmunem uitaz usum pertinentibus cōfabulemur: de quibus in foro atq; in negociis agēdis loqui non est ociū. Dominū aut inquit cōuiuui esse oportet non tam lautū: q̄ sine sordibus. Et in cōuiuio legi non oīa debent: sed ea potissimū: quaz simul sint *βιωφελῆ*, idest uitaz utilitatibus cōducētia & delectent. Neq; non de secūdis quoq; mensis cuiusmodi esse eas oporteat precipit. His enim uerbis utitur: Bellaria inquit ea maxime sunt mellita: quaz mellita non sunt *μέλιμασι*, idest placentis & bellariis enim cum *ωτέρι*, i. cū panibus secūdaz mensaz societas infida. Quod Varro in hoc loco dixit bellaria: nequis forte in ista uoce hereat. Significat id uocabulum omne mēsz secūdaz genus. Nā quaz *τρανήματα* graci: aut *ωέματα* dixerunt: ea ueteres nri bellaria appellauerunt. Vina quoq; dulcia est inuenire in comēdiis antiquioribus hoc nomine appellata: dictaq; esse ea liberi bellaria.

De habitu conuiuarum Belli hominū

Bellaria

Bellaria

Bellaxia

είετιαβιν

πλακέντις,

ωτέρι

Liberi bellaria

Tribunos plebis prehensionē habere: uocationē non h̄re. Cap. XII.

In quadam epistola Atteii Capitonis scriptū legimus Labeonem Antistium legum atq; morum Pop. Ro. iurisq; ciuiliſ doctum ap prime fuisse. Sed agitabat inquit hominem libertas quadam nimia & uecors usq; eo: ut diuo augusto iam principe: & remp. obtinente ratum tamen: pensumq; nihil haberet: nisi q̄ iustum sanctūq; esse in romanis antiquitatibus legisset, ac deinde narrat quid idē Labeo per uiatorē tri. ple. uocatū r̄nderit: quum a muliere inquit quadam tri. ple. aduersum eū aditi Gellianū ad eum: mississent: ut ueniret & mulieri r̄nderet. Iussit eū qui missus erat redire: & tribunis dicere ius eos nō h̄re neq; se neq; aliū quē i cām uocādi: cū morib' maiorū tri. pl. prehensionē h̄rent uocationē nō h̄rent. Possē igit' eos uenire & p̄hēdi se iubere: sed uocādi absentē ius nō h̄re. Quū hoc i ea Capitois

Quem. M.

epistola legisset id ipsum postea in M. Varronis rerum humanarum uno & uicesimo libro enarratius scriptum inuenimus. Verbaque ipsa super ea re Varronis ascripsimus. In magistratu inquit habent alii uocationem: alii prehensionem: alii neutrum. Vocationem ut consules & ceteri qui habent imperium. Prehensionem ut tri. ple. & alii qui habent uiatorem. Neque uocationem neque prehensionem: ut questores: & ceteri qui neque licentorem habent: neque uiatorem. Qui uocationem habent: iidem prehendere: tenere: abducere possunt. & haec omnia siue adsunt quos uocant: siue acciri iusserunt tri. ple. uocationem habent nullam. Neque minus multi imperiti perinde: atque haberent: ea sunt usi. Nam quidam non modo priuatum: sed etiam consulem in rostra uocari iusserunt. Ego triumuir uocatus a Portio tri. ple. non iui: auctoribus principibus: & uetus ius tenui. Item tribunus: quum essem: uocari neminem iussi: nec uocatum a collega parere inuitum. Huius ego iuris: quod M. Varro tradit: Labeonem arbitror uana tunc fiducia: quum priuatus esset uocatum a tribunis non esse. Quae malum autem ratio fuit uocantibus nolle obsequi quos consistere ius habere prehendi? Nam qui iure prehendi: is etiam in uincula duci potest: sed quarentibus nobis quam ob causam tribui qui haberent summam coercendi potestatem: ius uocandi non habuerit: illud occurrit quod tri. ple. antiquitus creati uidentur: non iuri dicendo: nec causis: querelisque de absentibus noscendis: sed intercessionibus faciendis: quibus praesentes fuissent ut iniuria: quae coram fieret: arceretur. Ac propterea ius ad se uocandi ademptum: quoniam ut uim fieri uetarent assiduitate eorum: & praesentium oculis opus erat.

¶ Quod in libris humanarum M. Varronis scriptum est: aediles & questores po. ro. in ius a priuato ad praetorem uocati posse. Cap. XIII.

Um ex angulis: secretisque librorum: ac magistrorum in medium iam hominum: & in lucem fori prodissim: quaesitum esse memini in plerisque romanae stationibus ius publice docentium: aut respondentium: an quaestor po. ro. ad praetorem: in ius uocari posset? Id autem non ex ociosa quaestione agitabatur: sed usus forte natae rei ita erat: ut uocandus esset in ius quaestor. Non pauci igitur existimabant: eius uocationis in eum: praetori non esse: quoniam magistratus po. ro. proculdubio esset. Et neque uocari: neque si uenire nollet capi: atque prehendi: salua ipsius magistratus maiestate posset. Sed ego qui tum assiduus in libris M. Varronis fui: cum hoc quaeri dubitarique animaduertissem: protuli unum & uicesimum rerum humanarum: in quo ita scriptum fuit. Qui potestatem neque uocationis populi uiritim habent. neque prehensionis: eos magistratus a priuato in ius quoque uocari est potestas. M. Leuius aedilis curulis a priuato ad praetorem in ius est eductus. Nunc stipati seruis publicis non modo prehendi non possunt: sed etiam ultro summouent populum. Hoc Varro in ea libri parte de aedilibus. Supra autem in eodem libro. Quae questores neque uocationem habere: neque prehensionem dicit. Vtraque igitur libri parte recitata in Varronis omnes sententiam concesserunt. quaestorque in ius ad praetorem uocatus est.

¶ Verba

*Ros reddi que tribus
no huius ius uocandi*

*An ptoz in ius uo
cari posset*

Oratio

Verba ex libro Messallæ auguris: quibus docet qui sint minores magistratus: & cōsulē: pratorēq; collegas esse. & quādā alia de auspiciis. Cap. XIII.

Pomerium quid esset augures Popu. Ro. qui libros de auspiciis scripserūt istiusmodi sententia defnierunt. Pomerium est locus intra agrum effatum: per totius urbis circuitum pone muros regionibus certe is determinatus: qui facit finem urbani auspicii. Antiquissimum autem pomerium: quod a Romulo institutum est palatini montis radicibus terminabatur. Sed id pomerium pro incrementis reip. aliquoties prolatum est. & multos editosq; colles circūplexum est. Habebat autem ius proferendi pomerii: q; Populum Roma. agro de hostibus capto auxerat. Propterea quæsitum est: ac nunc etiam in quæstione est: q; ob causam ex septem urbis montibus: quum cæteri sex intra pomerium sint: auentinus solus. quæ pars non longinqua: nec infrequens est extra pomerium sit. Neq; id Ser. Tullius rex. neq; Sylla: qui proferendi pomerii titulum quæsiuit: neq; postea diuus Iulius: quum pomerium proferret: intra effatos urbis fines incluserint. Huius Messalla aliquot causas uideri scripsit. Sed præter eas omnis ipse unam probat: q; in eo monte Remus urbis cōdendæ gratia auspicauerit auesq; irritas habuerit: superatusq; in auspicio a Romulo sit. Idcirco inquit omnes qui pomerium protulerunt. montem istum excluderūt: quasi aibus obscenis ominosum. Sed de auentino monte prætermittendum non putauit: q; iam pridem ego in Elidis grammatici ueteris commentario offendi: in quo scriptum erat auentinum antea sicuti diximus extra pomerium exclusum. Post auctore diuo Claudio receptum & intra pomerii fines obseruatum. In edicto consulū: quo edicūt. Quis dies comitiis centuriatis futurus sit: scribitur. Ex uete

Pomeriū

Auentinus
monsElidis uox
gram.

sed iustius curiata datur lege. Maiores centuriatis comitiis fiunt. Ex his omnibus uerbis Messallae manifestum fit: & qui sint magistratus minores: & quibus obrem minores appellentur. Sed & collegam esse praetorem consuli docet: quod eodem auspicio creatur. Maiora autem dicuntur auspicia habere: quia eorum auspicia magis rata sunt: quam aliorum.

Item uerba eiusdem Messallae differentis: aliud esse ad populum loqui: aliud cum populo agere. & qui magistratus a quibus auocent comitiatum eiusdem capituli. XIII. portio.

Dem Messalla in eodem libro de minoribus magistratibus ita scribit. Consul ab omnibus magistratibus: & comitiatum: & concionem auocare potest. Praetor: & comitiatum: & concionem usque quaque auocare potest: nisi a consule. Minores magistratus nusquam nec comitiatum: nec concionem auocare possunt. Ea re: qui eorum primus uocat ad comitiatum: is recte agit. Quia bifariam cum populo agi non potest. Nec auocare alius alii possit: si concionem habere uellet: uti ne cum populo agant: quibus multi magistratus simul concionem habere possunt. Ex his uerbis Messallae manifestum est: aliud esse cum populo agere. aliud concionem habere. Nam cum populo agere: est rogare quod populum: ad quod suffragiis suis: aut iubeat: aut uertet. Concionem autem habere: est uerba facere ad populum sine ulla rogatione.

Humanitatem non id significare: quod uulgus putat. Sed eo uocabulo qui sinceriter locuti sunt. magis proprie esse usos. Cap. XV.

Uerba latina fecerunt: quibus uis probe usi sunt humanitatem non id esse uoluerunt quod uulgus existimat. Quodque a graecis φιλανθρωπία: id est erga homines amor dicitur: & si significat dexteritatem quandam beniuolentiamque erga omnes homines promixtam. Sed humanitatem appellarunt id propemodum: quod graeci παιδεία uocant: nos eruditionem institutionemque in bonas artes dicimus: quas qui sinceriter cupiunt: appetuntque: si sunt: uel maxime humanissimi. Huius enim scientiae cura: & disciplina ex uniuersis animantibus: uni homini data est. Idcircoque humanitas appellata est. Sic igitur eo uerbo ueteres esse usos: & cum primis. M. Varronem. M. que Tullium omnes ferme libri declarant. Quam obrem satis habui unum interim exemplum promere. Itaque uerba posui Varronis. e libro rerum humanarum primo: cuius principium hoc est. Praxiteles qui propter artificium egregium: nemini est paulum modo humaniori ignotus. Humaniori inquit non ita ut uulgo dicitur: facili & tractabili: & beniuolo: tametsi rudis litterarum sit (hoc enim cum sententia nequaquam conuenit) sed eruditioni doctiori: qui praxitelem: quid fuerit: ex libris & historia cognouerit.

Quid apud M. Catonem significant uerba haec: inter os: & offam. Cap. XVI.

Ratio est. M. Catonis Censorii: de adilibus uitio creatis. ex ea oratione uerba haec sunt. Nunc ita aiunt in segetibus: & in herbis bona frumenta esse. Nolite ibi nimiam spem habere. Saepe audiui inter os atque offam multa interuenire

Cum populo agere Concionem habere

Philanthropia
Dexteritas

Humanitas quod proprie

Humanior

Oratio Catonis

inter
lum
teran
min
berer
praef
di gr
um i
uerb
τολλ
Muli
Pl
iifde
natos

nos a
qua
cles.
γίσι
scrip
id qu
ro Pr
euden
σιγών
Tace
σιγών
Silere
Fuit a
De

quod
est. M.
qui pa
manu
M. Ca

interuenire posse. Verum inter offam atq; herbam ibi uero longum interual-
lum est. Euriti u s Clarus qui præfectus urbi & bis consul fuit: uir morum: lite-
rarum que ueterum studiosissimus ad Sulpitium Apollinarem scripsit: ho-
minem memoria nostræ doctissimum quærere sese: & petere: ut sibi rescri-
beret: quænam essent eorum uerborum sententia. Tum Apollinaris nobis
præsentibus (nam id temporis ego adolescens Romæ sectabar eum discen-
di gratia) rescripsit Claro: ut uiro erudito breuissime. Vetus esse prouerbi-
um inter os & offam: idem significans: quod græcus ille παροιμιώδης. idest pro-
uerbio tritus uersus.

Inter os
& offam

πολλὰ μετὰ ἐν πέλκει κύλικος, καὶ χεῖλος ἀκρον. idest
Multa cadunt inter calicem supremaq; labra.

Platonem tribuere Euripidi Sophoclis uersum. Et inueniri uersus uerbis
iisdem aut paucis syllabis immutatis: apud diuersos poetas. temporibus uariis
natos. Cap. XVII.

Uersus est notæ uetustatis senarius.

σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσία. Idest

Sapientes tyranni sunt congresse sapientum.

Eum uersum Plato in theeteto Euripidis esse dicit. Quod quidē
nos ad modum miramur. Nam scriptum eum legimus in tragœdia Sophoclis
quæ inscripta est: αἶας ὁ λόκρης: idest Ajax locrēsis. Prior autē natus fuit Sopho-
cles. q̄ Euripides. Sed etiam ille uersus non minus notus γέρον γέροντα παιδαγωγ-
γῆσ' ἐγώ: idest Senem senex ego teipsum erudiero. Et in tragœdia Sophoclis
scriptus est: cui titulus est φιλοκτήτης: idest Philocteta: & in bacchis Euripidis
id quoq; animaduertimus apud Eschylum ἐν τῷ προμηθεῖ. idest i ignige-
ro Prometheo. Et apud Euripidem in tragœdia: quæ inscripta est ἰνώ. idest Ino
eūdē cē uersum: absq; paucis syllabis. Eschyllus sic.

σιγῶν τε ὁ πονοῦει, καὶ λέγων τὰ καίρια. Idest

Tacensq; ubi opus est. & opportuna loquens.

Euripides ita.

σιγῶν τε ὁ πονοῦει, καὶ λέγειν ἀσφαλές. Idest

Silensq; ubi opus est: & tuto loqui.

Fuit autem Eschyllus non breui antiquior.

De genere atq; non inibus familiæ Portiæ. Cap. XVIII.

Cum in domus Tiberiane Bibliotheca sederemus: ego: & Apolli-
naris Sulpitius: & alii qdā mihi aut illi familiares: prolatus forte li-
ber est ita inscriptus. Mar. Catonis Nepotis. Tum quæri cœptum
est: quisnam is fuisset. M. Cato Nepos. At ibi adolescens quispiam
(quod ex eius sermone coniectare potui) non abhorrens a litteris. Hic inquit
est. M. Cato: non cognomēto Nepos: sed. M. Catonis censorii ex filio Nepos
qui pater fuit. M. Catonis prætorii uiri: qui bello ciuili uticæ necem sibi gladio
manu sua conscuiuit. de cuius uita liber est. M. Cicero nis: qui inscribitur laus.
M. Catonis quem in eodem libro: idem Cicero pro Nepotem fuisse dicit. M.

Catonis
familia

Tantula
Audiantula

Catonis Censorii. Eius igitur quem Cicero laudavit: pater hic fuit. M. Cato: cuius orationes feruntur inscriptae. M. Catonis nepotis. Tū Apollinaris (ut mos eius in rephededo fuit) placide admodum: leniterque. Laudo inquit te mi fili: quod in tantula aetate etiam: si hunc. M. Catonem: de quo nunc quaeritur: quis fuerit ignoras: auditiuncula tamen quadam de Catonis familia aspersus es. Non unus autem: sed complures. M. illius Catonis Censorii nepotes fuerunt geniti: non eodem patre. Duos enim. M. ille Cato: qui & orator: & censor fuit: filios habuit: & matribus diuersos: & aetatibus longe dispares. Nam iam adolescente altero matre eius amissa: ipse quoque iam multum senex: Salonii clientis sui filiam uirginem duxit in matrimonium. Ex qua natus est ei. M. Cato Salonianus. hoc enim illi cognomentum fuit: a Salonio patre matris datum. Ex maiore autem Catonis filio: qui praetor designatus: patre uiuo mortuus est: & egregios de iuris disciplina libros reliquit: nascitur hic: de quo quaeritur. M. Cato M. filius. M. Nepos. Is satis uehemens orator fuit. multasque orationes ad exemplum aui scriptas reliquit. & consul cum. Q. Martio rege fuit. Inque eo consulatu in africanam profectus in ea prouincia mortem obiit. Sed is: non ita ut dixisti. M. Catonis praetorii uiri: qui se uticae occidit: & quem Cicero laudavit: pater fuit. Nec quia hic Nepos Catonis Censorii: ille autem pronepos fuit: propterea necessum est: patrem hunc ei fuisse. Hic enim nepos cuius hac modo prolata oratio est: filium quidem maiorem Catonem habuit: sed non eum: qui uticae periit: sed qui quum aedilis curulis: & praetor fuisset in galliam narbonensem profectus: ibi uita functus est. Ex altero autem uiro Censorii filio longe natu minore quem Salonianum esse appellatum dixi: duo nati sunt. L. Cato: & M. Cato. Is. M. Cato. tri. ple. fuit: & praetoram petens mortem obiit. exque eo natus est. M. Cato praetorius qui se bello ciuili uticae interemit. de cuius uita: laudibusque: quum M. Tullius scriberet: pronepotem eum Catonis Censorii dixit fuisse. Videtis igitur hanc partem familiae: quae ex minore Catonis filio progenita est: non solum generis ipsius tramitibus: sed temporum quoque spatio differre. Nam quia ille Salonianus: in extrema patris aetate: sicuti dixi: natus fuit: prognati quoque ab eo aliquanto posteriores fuerunt: qui a maiore fratre eius geniti erant. Hanc quoque temporum differentiam facile animaduertetis ex hac ipsa oratione: quum eam legetis. Hae Sulpitius Apollinaris: nobis audientibus dixit: quae postea ita esse: uti dixerat: cognouimus: quum & laudationes funebres & librum commentarium de familia portia legeremus.

¶ Quod a scriptoribus elegantissimis maior ratio habita sit sonitus uocum: atque uerborum iucundioris: quae a graecis ἐυφωνία: id est uocalitas: consonantiaque dicitur: quae regulae disciplinae: quae a grammaticis reperta est. Cap. XIX.

Interrogatus est Probus Valerius: quod ex familiari eius quodam comperi: hae urbis: an has urbes: & hanc turrem: an hanc turrim dici oporteret. Si aut uersum inquit pangis: aut orationem solutam struis: atque ea uerba tibi dicenda sunt: non si nitiones illas praerancidas: neque fetudinas grammaticas spectaueris, sed aure tuam interroga:

quo quid

ευφωια quid

Prerancidas
Fetudinas

quo quid
Tum
Probr
cis: u
rum: c
scrips
Tuq;
Conci
Terra
quid f
tum u
& exar
rum. P
Turri
Copinc
le qui i
in loco
motior
bes. Na
des: ut
mos ei
consim
posuit
aliquid
decimo
idas pat
lateq; re
gili uer
absonu
Virgili
si ita dic
sonu fec
hoc uer
ridior so
Ennius
Homer
hic sonu
lius tere
tu diuisa
usus mo
q; in alte
mo ita u

quo quid loco conueniat dicere, quod illa suaserit: id profecto erit rectissimum. Tum is qui quaesierat quodammodo inquit uis aurem meam interrogem? Et Probum ait respondisse: quo suam Virgilius percotatus est: qui diuersis in locis: urbes: & urbis dixit: arbitrio: consilioque: usus auris. Nam in primo georgicorum: quem ego inquit librum manu ipsius collectum legi, urbis per litteram scripsit. Verba e uersibus eius haec sunt.

Tuque adeo: quem mox: quae sint habitura deorum
Concilia incertum est/urbis ne inuisere caesar.

Terrarumque uellis curam. Verte enim & muta: ut urbes dicas: inspidius nescio quid facies: & pinguius. Contra in tertio aeneidis: Urbes dixit: per e litteram. Ceterum urbes habitant magnas. Hic ite muta: ut urbis dicas: nimis exilis uox erit: & exanguis. Tanta quippe iuncturae differentia est in consonantia uocum proximarum. Praterea idem Virgilius: turrim dixit: non turrim: & securim non securum.

Turrim in praecipiti stantem. Et incertam excussit ceruice securim: quae sunt (opinor) iocundioris gracilitatis: quam si suo utrumque loco per e litteram dicas. At ille qui interrogauerat rudis profecto: & aure agresti homo/ Cur inquit aliud alio in loco potius: rectiusque esse dicas: non sane intelligo? Tum Probus iam commotior. Noli inquit igitur laborare/ utrum istorum debeas dicere: urbis: an urbes. Nam quum id genus sis: quod uideo: ut sine iactura tui pecces: nihil perdes: utrum dixeris. His tum uerbis Probus: & hac fini hominem dimisit: ut mos eius fuit erga indociles prope inclementer. Nos autem aliud quoque postea consimiliter a Virgilio duplici modo scriptum inuenimus. Nam tres: & tris posuit eodem in loco: ea iudicii subtilitate: ut si aliter dixeris/ mutauerisque: & aliquid tamen auris habeas: sentias suauitatem sonitus diuidere. Versus ex decimo hi sunt. Tres quoque threicos boreae de gente suprema: Et tris quosidas pater: & patria his maria mittit. tres hic: tris illic/ utrumque pensiculate: modulataque reperies. suo quicque in loco sonare aptissime. Sed in illo quoque itidem Virgilii uersu. Haec finis priami fatorum: simul ut: & hic finis dicas: durum atque absonum erit. Respuentque aures: quod mutaueris, sicut illud contra eiusdem Virgilii insuauius facias: si mutes. Quem das finem rex magne laboris? Nam si ita dicas: quam das finem? iniucundum nescio quo pacto & laxiorem uocis sonum feceris. Ennius ite: rectos cupressos dixit: contra receptum uocabuli genus: hoc uersu. Capitibus nutatis pinos: rectosque cupressos. Firmior ei credo: & uiridior sonus esse uocis uisus est rectos dicere cupressos: quam rectas. Contra uero ite Ennius in annali duodeuicesimo: aere fulua dicit: non fuluo. Non ob id solum: quod

Turrim
Securim

Tres et
Tris

Desiculate
Modulate

Erefulua

Fretu

Homerus, αἰερα βαβείων. i. aerē hoc est caliginē: & nebulam profundam dicit. Sed quod hic sonus (opinor) uocabilius est uisus: & amoenior. Sicuti et M. Ciceroni mollius teretiusque uisus est in quinta: in Verrē, fretu scribere quam fretu. Per Augustum inquit fretu diuisa. Erat. n. crassius/ uastiusque: pangusto fretu dicere. Itidem in secunda simili usus modulamine. Manifesto peccatu inquit: non peccato. hoc. n. scriptum in uno: atque in altero antiquissima fidei libro tyrōiano reperi. Verba sunt Ciceronis haec. Nemo ita uiuebat: ut nullas ei uitae pars summae: turpitudinis esse expers. nemo ita in

Peccatu manifesto peccatu tenebat: ut cum impudēs fuisset in facto: tum impudētior uideret / si negaret. Huius aut uocis cum elegātior hoc in loco sonus: tum ratio certa: & probata est. hic enim peccatus: quasi peccatio: recte latineq; dicitur. Sicut hic incestus: nō qui admisit: sed quod admissum est. & hic tributus: qd tributū nos dicimus: a plerisq; ueterum dicta sunt: hic quoq; allegatus: & hic arbitratus: pro allegatiōe: proq; arbitratiōe dicunt. Quia ratione seruata: arbitrato: & allegatu meo dicimus: Sic igit in manifesto peccatu dixit: ut in manifesto incestu ueteres dixerūt. Non quin latinū esset: peccato dicere: sed quia in loco isto positū subtilius ad aurē: molliusq; est. Lucretius æque auribus inseruiens: funem foemino genere appellauit: in hisce uersibus.

Nunc ut opinor enim mortalia secla: superne
Aurea de caelo demisit funis in arua.

Antistites Cum dicere usitatus: manente numero posset. Aureus e caelo demisit funis in arua. Sacerdotes etiam foeminas. M. Cicero antistites dicit nō secundum grammatice legem antistites. Nam cum isolētiās uerborū a ueteribus dictorū plerūq; respueret: huius tamē uerbi in ea parte sonitu delectatus. Sacerdotes inquit Cereris atq; illius fani antistitā usq; adeo in quibusdā: neq; rationē uerbi: neq; cōsuetudine: sed solam aurem secuti sunt: suis uerba modulis pēsitatē. Quod qui nō sentiūt: inquit idem ipse. M. Cicero quum de numerosa: & apta oratione differeret: quas auris habeāt: aut quid in iis hominis simile sit: nescio. Illud uero cum primis apud Homerū ueteres grāmatici adnotauerunt: qd quū dixisset quodam in loco: κολοιῶν τε φηγάσων. id est graculosq; sturnosq;. Alio in loco nō φηγάσων τε: id est sturnorum: sed φάγων dixit.

τῶν δ' ὡς τε φάγων νέφος ἔρχεται ἢ ἐκ κολοιῶν. Id est:

Horum ut de sturnis it nubes glauculifue. Secutus non communem: sed propriam in quocunq; uocis situ iocūditatem. Nam si alterum in alterius loco ponas / utrumq; feceris sonitu insuaue.

¶ Verba. T. Castritii rhetoris ad discipulos adolescētes de uestitu: atq; calciatu non decoro. Cap. XX

Castritius

Castritius rhetorice disciplinæ doctor: qui habuit Romæ locum præcipue declamandi: & docendi summa uir auctoritate: grauitateq; & a diuo Hadriāo in mores atq; litteras spectatus: quum me præsentē uisus sum enim a magistro discipulos quosdam suos senatores uidisset die feriato tunicis: & lacernis idutos: & gallicis calciatos: Equidem inquit maluissem uos togatos esse. Pigitū est cinctos saltem esse & penulatos. Sed si hic uester huiusmodi uestitus de multo iam usu ignoscibilis est soleatos tamen uos populi Ro. senatores: per urbis uias ingredi nequaquā decorū est. Non hercle uobis minus q̄ illi tum fuit: cui hoc. M. Tul. pro turpitudine crimine obiecit. Hæc me audiente Castritius: & quædam alia ad eam rem cōducentia Romanæ: & seuerè dixit. pleriq; autem ex iis qui audierant: requirebant: cur soleatos dixisset: qui gallicas: non soleas haberent. Sed castritius profecto scite: atq; icorrupte locutus est. Omnia enim ferme id genus: quibus plantarum

Declarat

κολοιῶν τε φηγάσων
τε φηγάσων τε φηγάσων

Spectatos

Sic feriato

Demila

Etite

platarum
iuncta fu
uerbum
ptum. Ita
& lacerna
go: graui
dulass: p
ci κρητῶν
Sempron
inquit cu
Cōpre
iter q̄s M

Nerien Lu
postremu
cant: quo
be locuti
ctus casu
ro in saty
μαχία. i. a
Theanna
Nerienes
Ex quo ne
declinat
cta. Id aut
tur uirtus
qui erat e
a græcis a
est neruos
Martis ui
tus autem
persona n
rem suam
ce Plautu
Nerienē
telliget: q
apud. T.
cro pacē
cōtigat ut

platarum calces tantu in fine tegunt: cetera prope nuda: & teretibus habenis iuncta sunt: soleas dixerunt. Nonnuq uoce graeca crepidulas. Gallicas autem uerbum esse opinor nouum: non diu ante aetatem. M. Ciceronis usurpari ceptum. Itaq; ab eo ipso positum est in secunda antonianaq;. Cum gallicis inquit & lacerna cucurristi. Neq; in ea significatione id apud quenq; alium scriptu lego: grauioris duntaxat auctoritatis scriptorem: sed (ut dixi) crepidas: & crepidulas: prima syllaba correpta id genus calciamentum appellauerunt: qd graeci κρηπίδας, idest crepidulas. Eiusq; calciamenti futores crepidarios dixerunt. Sempronius Asellio in libro rerum gestarum quartodecimo. Crepidarium inquit cultellum rogauit a crepidario futore.

Quae sint soleae

Lacerna

Crepidulas

Crepidarium κρηπίδας

Comprecationes: quae ritu Romao sunt diis: expositae sunt: in libris sacerdotu. iter q; Marti nerienē tribuunt: & qd neriene: seu nerio nome iportet. Ca. XXI.

Comprecationes deorum immortalium: quae ritu Romano diis sunt expositae sunt in libris sacerdotum populi Ro. & in plerisq; antiquis orationibus. In iis scriptum est Laciam Saturni: Salaciam Neptunni: Horam Quirini: Iurites Quiritii: Maiam Vulcani: Nerien Iunonis: Molas Martis. Nerienem quoq; Martis. Ex quibus id: quod postremum posui: sic plerisq; dicere audio: ut primam in eo syllabam producant: quo graeci modo dicunt νερίδας, idest nereidas maris deas. Sed qui probe locuti sunt, primam correptam dixerunt: tertiam produxerunt. Est enim rectus casus uocabuli: sicut in libris ueterum scriptum est. Nerio: q; M. Varro in satyra menippaea: quae inscribitur σκιαμαχία, i. umbratilis pugna uel μάχια, i. arietu: pugna no nerio: sed neriones uocatiue dicit: in his uersibus.

Nereidas

Theanna: & peranna: pranda: celato: pales: Nerienes: minerua: fortuna: ac Ceres.

Ex quo noandi quoq; casum eude fieri necessum est. Sed nerio a ueterib; sic declinat q; Anio. Na peride ut anienē: sic nerienē dixerunt: tertia syllaba producta. Id autem siue nerio: siue nerienes est: sabinum uerbum est. Eoq; significatur uirtus: & fortitudo: itaque ex claudiis: quos a sabinis oriudos accepimus: qui erat egregia: atque praestati fortitudine: Nero appellatus est. sed id sabinum a graecis accepisse uidentur: qui uincula: & firmamenta membrorum uerba id est neruos dicunt. Vnde nos quoque latine neruos appellamus: Nerio igitur Martis uis. & potentia: & maiestas quaedam esse Martis demonstratur. Plautus autem in truculento: coniugem esse Nerienem Martis dicit. Atq; id sub persona militis in hoc uersu. Mars peregre adueniens salutat nerienem uxorem suam. Super ea re audiui non incelebrem hominem dicere nimis comice Plautum imperito: & incondito militi falsam nouaq; opinionē tribuisse: ut Nerienē coiugem esse martis putaret. Sed id perite magis: q; comice dictu intelliget: qui leget. Cn. Geliu annale tertium: in quo scriptum est. Herfiliā: quā apud. T. Tatiū uerba faceret: pacēq; oraret. ita pcatā eē. Neria Martis te obsecro pacē dare: ut liceat nuptiis ppris. & psperis uti. qd de tui coiugis consilio contigit uti nos itidem itegras raperēt: unde liberos sibi: & suis posteris: patriae

Nerionis

Neria Nerios

Nereogd

Cn. Geliu scriptor

LIBER

pararet. De tui iquit coniugis cōsilio: Martē scilicet signifi cās: per qd̄ apparet nō esse id poetice a Plauto dictum. sed eam quoq; traditionē fuisse: ut Nerio a qbusdā uxor esse Martis diceretur. Ibi autem animaduertēdum est: quod Ge lius neria dicit per a litteram: non nerio: neq; nerienes. præter Plautum etiam. Præterq; Gelium. Licinius imbrex uetus comœdiarum scriptor in fabula quæ Neara inscripta est: ita scripsit.

Licinius
Imbrex

Nolo ego nearam te uocent. sed nerienem.

In Idvā

Quum quidem Marti es in cōnubium data. Ita autē senarii numerus huiusce uersus est: ut tertia in eo nomine syllaba: cōtra quam supra dictum est corripienda sit. Cuius sonus q̄ta apud ueteres indifferentia sit notius est: q̄ ut plura in id uerba sumenda sint. Ennius autem in primo annali in hoc uersu. Nerienem mauortis. Et hercle: nisi qd̄ minime solet numerū seruare primam syllabam tetendit: tertiam corripuit. Ac ne id quidem prætermittendum puto: cuiusmodi est: q; in commentario quodam Seruui Claudii scriptum iueni. Nerio dictū quasi nerio hoc est sine ira & cum placiditate: ut eo nomine mitem tranquil lumque fieri martem præcemur. Ne enim particula ut apud græcos: ita plerunque in latina quoque lingua priuatiua est.

Nerio

¶ M. Catōis cōsularis & censorii pulcherrima exprobratio cōtra philosophā tes nomine & non re. Cap. XXII.

Cato consularis & cēsorius publicis iam priuatissq; opulentus re bus uillas suas inexcultas: & rudes ne tectorio quidem prælitas fuisse dicit: ad annū usq; ætatis suæ septuagesimū: atq; ibi postea his uerbis utitur. Neq; mihi inquit ædificatio neq; uasum: neque uestimētū ullum est in manu preciosum. Neq; præciosus seruus: neq; ancilla. Siquid est iquit quo utar: utor. Si non est: ego sum. Cuiq; per me uti: atq; frui licet. Tum deinde addit: uitio uertūt: quia multa egeo. At ego illis. quia neque unt egere. Hæc mera ueritas Thusculani hominis: egere se multis rebus: & nihil tamen cupere dicentis: plus hercle promouet ad exhortandam parsimoniam: sustinendamq; inopiam quam græcæ istorum præstigiæ philosophari sese dicentiū umbrasq; uerborū inanes fingentiū. Qui se nihil hñe & nihil tamē egere: ac nihil cupere dicūt: quū & habendo & egēdo & cupiēdo ardeāt.

Mera
uertas

¶ Quæsitum tractatumq; quid sint manubiæ: atq; inibi dicta quædam de ratione utendi uerbis pluribus idem significantibus. Cap. XXIII.

In fastigiis fori traiani simulachra sunt sita circum undique inaurata equorum: atq; signorum militarium: subscriptumque est ex manubiis: quærebat. Phauorinus: quum in area fori ambularet: & amicum suum consulem opperiretur: causas pro tribunali cognoscentem: nos que tunc eum sectaremur. quærebat inquam. Quid nobis uideretur significare proprie manubiarum illa iscriptio. Tum quispiam qui cū eo erat: homo in studiis doctrinæ multi: atque celebrati nominis. Ex manubiis iquit significat ex præda: manubiæ enim dicūtur præda: quæ manu capta est. Etiam si inquit Phauorinus: opera mihi princeps: & prope omnis in litteris: disciplinissq;

Manubiæ

Area

discip
quas
gari
ligēti
inani:
idem
quad
hic pr
decē
ex ma
dixera
tu pu
Aristo
dis tra
i'ko rō
rō uer
u' p'nd
χ'σ'σ'σ'
Bisid
Veni
Ast u
Ita pe
Accō
dent:
uel or
plurib
repet
ornat
Num
ciosan
est: u
liator
mētō
set; se
simili
culog
quū si
& fan
latus
Sane
eadē f
& au

disciplinisq; græcis sumpta est: nō usq; eo tamē ifrequēs sum uocum latinay:
 quas successiuo: atq; tumultuario studio colo. ut hāc itēpratiōem ignorē uul
 gariā: q; esse dicant manubiæ præda. Sed quæro an, *M. Tullius uerboꝝ hō di
 ligēssimus* in orōne quā dixit de lege agraria calendis ianuarii contra Rullū:
 inani: & illepida geminatione iunxerit manubias: & prædam: si duo hæc uerba
 idem significāt: neq; ulla re aliqua dissident. Atq; ut erat Phauorinus egregia
 quadā uel diuina memoria: uerba ipsa. *M. Tullii* statī dixit ea nos adscribimus
 hic prædā: manubias: sectionem: Castra deniq; *Cn. Pōpeii*: sedente iperatore
 decēuiri uēdent. Et infra itridē duo hæc simul iunctim posita dixit. ex præda:
 ex manubiis: ex auro coronario. Ac deide ad eū cōuertit: qui manubias eē p̄dā
 dixerat. Et uidet ne tibi iquit utroq; i loco. *M. Cicero* duobus uerbis idē, sicuti
 tu putas significātibus inepte & frigide eē usus? Ac tali ioco dignus: q̄li apud
 Aristophanē facetissimū comicoꝝ *Euripides Aeschylū* isectat' est: quum ait.

δὲς ταυτὸν ἡμῖν εἶπεν ὁ σοφὸς ἀχυλός,

ἢ κω παρ εἰς γῆν φησὶ, καὶ κατέρχομαι.

τὸ κατέρχομαι ἢ κωδ ταυτὸν εἶπῃ

ἢ ἄνδρ' ὅπως εἶ τις εἶποι γείτοσι.

χρῆσον σὺ μάκτρα, εἰ δὲ βούλει κέρδοπον: idest

Bis idem nobis dixit sapiens æschylus.

Venio enim ad terram inquit: & accedo postliminio.

Ast uenio idem est: quod accedo postliminio:

Ita per iouem: atq; si quis uicino autumet:

Accōmoda tu mastrā: uel si libet arcā panariā. Nequaq; uero iquit ille talia ui
 dent: quale est *μάκτρα καὶ κέρδοπος*: idest mastra & arca panaria: quæ a poetis
 uel oratoribus græcis: nostrisq; celebrandæ & ornādæ rei gratia: duobus eadē
 pluribusue nominibus frequētantur. Quid igit' inquit Phauorinus: ualet hæc
 repetitio istauratioq; eiusdē rei: sub alio nomine i manubiis & in præda? Nū
 ornat, ut aliquis solet orationē? Num eam modulationem aptioremq; reddit?
 Num onerādi uel exprobrandi criminis causa, exaggerationem aliquam spe
 ciofam facit? Sicut in libro eiusdem, *M. Tullii*: qui de constituendo accusatore
 est: una eademque res pluribus uerbis uehementer, atq; atrociter dicitur. *Sici
 lia* tota, si una uoce loqueret': hoc diceret. Quod auri: quod argēti. quod orna
 mētoꝝ in meis urbibus sedibus: delubris fuit. Nā quū urbes totas semel dixit
 set: sedes: delubraq; addidit: quæ sunt ipsa quoq; in urbibus. Itē in eodē libro
 simili modo, *Siciliā* inquit puinciā, *C. Verrēs* per triēniū depopulatus esse: si
 culosq; ciuitates uastasse: domos exinanisse: fana spoliasse dicit'. Et quid uidet:
 quū siciliā puinciā dixerit: atq; etiam insuper ciuitates addiderit domos etiam
 & fana: quæ ifra posuit: cōprehēdit uerba hæc itē multa, atq; uaria depopu
 latus esse: uastasse: exinanisse: spoliasse. Nōne unā & eandē uim in sese habet?
 Sane sed quia cū dignitate orōnis: & cum graui uerborum copia dicuntur: q̄q;
 eadē fere sint: & ex una sniā cooriatur: plura tamen esse existimantur: quoniā
 & aures & animum sapius feriūt; hoc ornatus genus in crimine uno uocibus

Sapientia,

*Arca
panaria
mastra*

Tyro

multis atq; sauis extruendo: ille iam tunc. M. Cato antiquissimus in orationibus suis celebrauit. Sicuti in illa qua in scripta est de decem hoibus: cum Thermum accusauit: q; decem liberos hoies eodem tpe interfecisset: hisce uerbis eandem rem oibus significatibus usus est. Quae quonia sunt eloquentiae latinae tunc primum exorietis lumina uerba quidem sublustria: libitum est ea mihi ἀπομνημονεύειν. i. commemorare. Tuum nefarium facinus peiore facinore opere postulas: succidias humanas facis: decem funera facis: decem capita libera interficis: decem hominibus uitam eripis indicta causa: iniudicatis: indenatis. Item. M. Cato in orationis principio: qua dixit in senatu pro rhodiensibus: cum uellet res nimis prosperas dicere tribus uocabulis idem sentiētib; dixit. Verba eius haec sunt. Scio solere plerisq; hominibus in rebus secundis: atq; prolixis. atq; prosperis animū excellere: atq; supbiam: atq; ferocitatem auferescere. Itidem Cato ex originum septimo in oratione qua contra Ser. Galbā dixit: cō pluribus uocabulis sup eadem re usus est. Multa me dehortata sunt huc prodire/āni/xtas/uoX/uir/res/senectus/uerū enim uero cum tantā rem publicā agier arbitrarer. Sed ante oīs apud Homerū eiusdē rei atq; snia luculenta exaggeratio est.

Suculae

Hyades

ἐκπῶρα δ' ἐκβελέων ὑπαγε ζεύς, ἐκτὲ κόνις,

ἐκτ' ἀνδροκλασίης, ἐκτ' αἵματος, ἐκτ' ἐκνυδίου, idest

Hectora de iaculis de puluere Iuppiter: & de,

Cæde uirum abduxit: de sanguine, deq; tumultu. Item alio in uersu.

ἰσμινάτε, μάχαιτε, φόνοι τ' ἀνδροκλασίαιτε, idest

Praelia/cōflictus/cædes/hominūq; necatus. Nā cum oīa ista utrobicq; multa: & cōtinua nomina nihil plus demōstrent: q̄ praelium. Huius tñ rei uaria facies delectabiliter ac decore multis: uariisq; uerbis depicta ē. Neq; nō illa quoq; apud eundē poetam una in duobus uerbis snia cum egregia rōne repetita est.

Depictae

Idaeus enim cum inter Aiace & Hectorē decertantes armis intercederet: is ad eos uerbis usus est. μήκετι παῖδε φίλω πολεμίζετε μηδὲ μάχεσθον, idest

Cōsuetudine

Neu dulces pueri pugnate: aut cernite ferro.

In quo uersu nō oportet alterum uideri uerbum: idem quod superius significans supplēdi numeri causa: extrinsecus additū: & consarcinatū. est enim hoc inane admodū & futile. Sed cū in iuuenibus gloriae studio flagrantibus puicaciā: ferociāq; & cupidinē pugnae leniter tñ & placidā obiurgaret: atrocitatem rei & culpā pseuerādi bis idem dicēdo alio atq; alio uerbo auxit: inculcauitq; duplex eadem cōpellatio admonitionem facit instantiorem. Ne illa quidem eiusdem significationis repetitio ignaua & frigida uideri debet.

μνηστῆρες δ' ἄρα τηλεμάχῳ θάνατον τε μόρον τε ἤρτυον, idest

Telemachocq; proci letum: fatumq; profecto

Cōdibāt: q; bis idē dixerit. θάνατον καὶ μόρον, i. letū: & fatū. Indignitas enī moliēda tā acerbā tāq; iniustā necis: mirāda mortis iteratione defleta est. Cæterum quis tam obtuso ingenio est: quin intelligat πολεμίζετε καὶ μάχεσθον, i. bellate & pugnate: uerba idē duo significātia nō frustra posita esse: ut illa quoq;

βάσκι' ἰθὶ δὲ ὄνειρε, καὶ βάσκι' ἰθὶ ἴρι ταχέϊα

Vade

Va de
min a
Verb
nō pla
oris p
quida
ignot
præda
manu
libris
dicte
nia a
cumul
quæ n
ta esse
præda
facta e
Manu
popul
intellig
ribus a
dam n
biis: &
nē uoc
bus: Se
Tulliu
Ve
syllaba
pertine
cunda
su uoca
Nigid
pracep
προσωδ
culation
uum di
inquit a
magnet

Vade. I. somniū agēs: & alibi: uade & pge iri citata: neq; ἐκ παρ' ἀλλήλου. i. ex geminatiōe ut quidā putāt: sed hor tamētum esse acre iustā īperataq; celeritatis. Verba quoq; illa. M. Cicerōis in. L. Pisonē trigemīa: etiā si durā auris hoibus nō placent: non uenustatē modo nomine quāsiuere: sed figurā simulationēq; oris plurib' simul uocibus uerberauerūt. uultus deniq; īquit totus: qui sermo quidam tacitus mentis est hic in fraudē homines impulit. hic eos quibus erat ignotus decepit: fefellit: induxit. Quid igitur simile est inquit apud eundem in prāda & manubiis? Nihil profecto istiusmodi: Nam neq; ornatus sit addiis manubiis: neq; exaggeratius: modulatiusq;. Sed aliud omnino prāda est: ut in libris rerum: uerborumq; ueterum scriptum est: aliud manubiā. Nam prāda dicit' corpora ipsa rerum quāe capta sunt. Manubiā uero appellatā sunt pecunia a quāstore ex uenditione prādaē redacta. utrumq; ergo dixit. M. Tullius cumulandā inuidiā gratia decemuiros ablaturōs: persecuturosq; prādam: quā nondum esset uenundata: & pecuniam quā ex uēditione prādaē prācepta esset. Itaq; hęc inscriptio quam uidetis: Ex manubiis: non res corporaq; ipsa prādaē demonstrat. Nihil enim captum est horum a Traiano ex hostibus: sed facta esse hęc: comparataq; ex manubiis. idest ex pecunia prādaticia declarat Manubiā enim sunt: sicuti iam dixi: non prāda: sed pecunia per quāstorem populi romani ex prāda uēdita contracta. Quod per quāstorem autem dixi: intelligi nunc oportet prāfectum arario significari. Nā cura ararii a quāstoreribus ad prāfectos translata est. Est tamē nonnisi inuenire ita scripsisse quosdam non ignobiles scriptores: ut aut temere: aut īcuriose prādam pro manubiis: & manubias pro prāda posuerint: ut tropica quadam figura mutatiōnē uocabuli facerent. Quod facere concessum est scite id: periteque facientibus: Sed enim: qui proprie atque signate locuti sunt: sicuti hoc in loco. M. Tullius manubias pecuniam dixerunt.

¶ Verba. P. Nigidii quibus dicit: in nomine Valeri in casu uocandi. primā syllabam acuendam esse. Et item alia ex eiusdem uerbis ad rectam scripturam pertinentia. Caput XXIII.

P Nigidii uerba sunt: ex cōmentariōꝝ grāmaticōꝝ uicesimo quarto hominis in disciplinis doctrinaꝝ omnium prācellentis. Deidē inq; uocabulatio qui poterit seruari: si non sciemus in nominibus ut Valeri. Vtrum interrogandi aut uocandi sint. Nā interrogandi secunda syllaba superiore tono est q̄ prima. Deinde nouissima deiicitur. At in casu uocandi summo tono est prima. deinde gradatim descendūt. Sic qdem. P. Nigidius dici p̄cipit. Sed siq; nūc Valeriū appellās: ī casu uocādi: secundū id prāceptū Nigidii acuerit primā: nō aberit quin rideatur. Summū autē tonum προσωδία: idest uoculationē acutam dicit. & quem accentum nos dicimus uoculationem appellat: & casum interrogandi: eum dicit: quem nunc nos genitiuum dicimus. Id quoque in eodē libro nigidiano animaduertimus. Si huius inquit amici: uel huius magni scribas unum. i. facito extremum. Sin uero hi magnei: hi amici casu multitudinis recto tum: ante /i scribendum erit e. Atq;

M iii

Septes

*Præda
Manubiæ dicuntur
Pecunia*

*Prædaticia
pecunia,*

Est inuenire

*Non ignobit
scriptor,*

*Signate
loqui,*

*Præda &
Manubiæ
aliquādo
cōuertit.*

Valeri'

Gradatim

*Vocula-
tio
Casus
interro-
gandi;*

*Voculatio
προσωδία
Acutus*

*Libra
Nigidianaq;
Clagnei Amici*

Vade

idipsum facies in similibus. Item si huius terrei scribas /i/ littera sit extrema. Si huic terræ per e scribendum est. Item mi qui scribit in casu interrogādi: uelut quum dicimus mi studiosus: per i/unum scribat non per e. at quum mei: tum per e/& i/ scribendum est: quia dandi casus est. Hæc nos auctoritate doctissimi hominis adducti: propter eos qui harum quoque rerum scientiam quaerunt: non prætermittenda existimauimus.

Adducto auctoritate

¶ De uersibus quos Virgilius sectatur uideat: Homeri ac Parthenii. Ca. XXV

Arthenii poetæ uersus est:

γλαυκῶ κῆν ἦρεϊ κῆν ἐναλίω μελι κέρτη

Glauco: nereique: atq; maris genio melicertæ.

Eum uersum Virgilius æmulatus est. Itaq; fecit duobus uocabulis uenuste immutatis parem. glauco & panopææ: & inoo melicertæ. Sed illi Homero nō sane rem parem neque similem fecit. Esse enim uidet Homeri simplicior: & sincerior. Virgilii autem νεώτερο τερος: idest audacior: & iuuenior: & quodam quasi ferumine immisso fucator.

Ferumie

ταυρον δ' ἀλφείω. ταυρον δ' ποσειδάωνι. idest

Taurum autem alpheo: neptunno tum quoq; taurum:

Taurum neptunno: taurum tibi pulcher Apollo.

¶ De sentētia Panætii phi: quā scripsit i lib. de officiis secūdo qua hortat: ut hoies ad cauendas iniurias in omni loco intenti: paratiq; sint. Cap. XXVI

Egebatu Panætii philosophi liber de officiis secundus: ex tribus illis inclytis libris quos. M. Tullius magno cum studio: maximo que opere æmulatus est. Ibi scriptum est: cum multa alia ad bonam frugem ducentia: tum uel maxime quod eē hærereq; in animo debet. Id autem est ad hanc ferme sententiam. Vita inquit hominum qui ætatem in medio rerum agunt: ac sibi suisq; esse usui uolunt: negocia pericula que ex improviso assidua & prope quotidiana fert. ad ea cauenda atque declinanda perinde esse oportet aīo semper prompto: atque intento: ut sunt athletarum: qui pancratia uocantur. Nam sicuti illi ad certandum uocati: proiectis alte brachiis cōsistunt: caputq; & os suum manibus oppositis quasi uallo præmuniunt: mēbraq; eorum omnia priusq; pugna mota est: aut ad uitādos ictus cauta sunt: aut ad faciendos parata: ita animus atq; mens uiri prudentis aduersus uim & petulantias iniuriarum omni in loco: atq; in tempore prospiciens: debet esse erecta: ardua: septa: solida: expedita: nunq; connuens nusq; aciem suam flectens. Consilia cogitationesq; contra fortunæ uerbera: contraq; insidias iniquorum: quasi brachia & manus prætendēs. Nequa in re: aduersa & repentina incurisio imparatis: improtectisq; nobis oboriatur.

Pācratie

Capacatio

Applicatio

¶ Quod Q uadrigarius cum multis mortalibus dixit: an quid & quantum differret: si dixisset cum multis hoibus. Cap. XXVII.

Erba sunt Claudii Q uadrigarii ex annalium eius decimotertio cōtione dimissa. Metellus i capitolium uenit: cū multis mortalibus. Inde quum domum proficisceretur: tota ciuitas eum reduxit. Cū is liber:

his liber eaq; uerba. M. Frōtonis nobis ei: ac plerisq; aliis assidētib; legerent. & cuidam: haud sane uiro indocto: uideretur multis mortalibus: pro hominibus multis inepte frigideq; in historia. nimisq; id poetice dixisse. Tum Fronto illi cui hoc uidebatur. An tu inquit aliarum homo rerum iudicii elegātissimi: mortalibus multis ineptum tibi uideri & frigidum dicis? Nil autem arbitrare causa fuisse: q; uir modestus & puri atq; prope quotidiani sermonis mortalibus maluit: q̄ hominibus dicere. Eādemque credit futuram fuisse multitudinis demonstrationem: si cum multis hominibus ac non cum multis mortalibus diceret. Ego quidem inquit sic existimo: nisi me scriptoris istius omnisque antiquae orationis amor atq; ueneratio caeco esse iudicio facit: longe lateque esse amplius prolixius: fufius in significanda totius prope ciuitatis multitudine mortales q̄ homines dixisse. Namq; multorum hominum appellatio intra modicum quoque numerum cohiberi: atque icludi potest. Multi autem mortales nescio quo pacto & quodam sensu inenarrabili omne fere genus: quod in ciuitate est: & ordinum & aetatum & sexus comprehendunt. Quod scilicet Quadrigarius ita ut erat res ingentem atque promiscuam multitudinem uolens ostendere: cum multis mortalibus. Metellum in capitolium uenisse dixit ἐμφατικώτερον: id est expressius q̄ si cum multis hominibus dixisset. Ea nos omnia quae Fronto dixit: cum ita ut par erat non approbantes tantum sed admirantes quoque audiremus. Videte tamē inquit ne existimetis semper atq; i omni loco mortales multos: pro multis hominibus dicendū. Ne planē fiat græcum illud de Varronis satyra prouerbiū: ὄν ἐστὶ τῆ φωνῆ μύθον: id est in lente fabulam. Hoc iudicium Frontonis etiam in paruis minutisque uocabulis: non pratermittendum putauit: ne nos forte fugeret lateretque subulior: huiuscemodi uerborum consideratio.

Mortales

ἐμφατικώτερον

¶ Non haecenus esse faciem: qua uulgo dicitur. Cap. XXVIII.

Nimaduertere est pleraq; uerborum latinorumq; ex ea significatione in qua nata sunt: decessisse: uel in aliam lōge: uel in proximā. Eamq; decessionem factam esse consuetudine: & insitia temere dicentium: quae cuiusmodi sint non didicerint. Sicuti quidam facie esse hominis putant: os tantum & genas & oculos: quod graci προσώπων: id est personam dicūt. Quando facies sit forma omnis & modus: & factura quaedā corporis totius: & a faciendo dicta: ut ab aspectu species: & a fingēdo figura. Itaque Pacuuius in tragœdia quae Niptra inscribitur: faciem dixit hominis pro corporis longitudine.

Facies a faciendo species ab aspectu
Figura a fingendo

πρόσωπον
v personam

Aetate inquit integra: feroci ingenio: facie procera uirum. Non solum autem in hominum corporibus: sed etiam in rerum cuiusque modi aliarum facies dicitur. Nam montis & caeli & maris facies si tempestiue dicitur prope dicitur. Salustii uerba sunt ex historia secunda. Sardinia in africo mari: facie uestigii humani in orientem: q̄ in occidentem latior prominet. Ecce autem id quoque in mentem uenit: q; etiam Plautus in penulo: faciem

Si mentem uenit

pro totius corporis colorisq; habitu dixit. Verba Plauti hæc sunt
Sed earum nutrix: qua sit facie mihi expedi.
Statura non magna corpore aquilo est.

Specie uenusta ore atq; oculis pernigris, formam quidem
Hercle uerbis depinxit probe. Præterea memini Quadrigarium in undeuice
simo faciem pro fartura: totiusq; corporis figura dixisse.

Quid sit in satyra. M. Varronis caninum prandium. Cap. XXIX.

Audabat uedicabatq; se nup quispiã in libraria sedens: homo inepte gloriosus: tanq̃ unus esset sub oĩ cælo satyrarũ. M. Varronis enarrator: quas partim cynicas: alii menippæas appellant. & iaciebat inde quædã nõ admodũ difficilia: atq; conicienda aspira re posse neminẽ dicebat. Tum forte eũ ego librum ex iisdẽ satyris ferebam: qui

Aqua rigens

^{ῥιγῆν} rigens in scriptus est. Propius igit̃ accessi. & nosti inquã magister uerbum illud scilicet uetus. Egregiã musicã: quæ sit abscondita: eã esse nulli rei. Oro ergo te legas hos uersus pauculos: & prouerbũ istius: quod in his uersibus est sniam dicas mihi. Lege inquit tu mihi potius: quæ nõ intelligis ut ea tibi ego enarrẽ. Quonã inquã pacto legere ego possum quæ nõ assequor? Indistincta nãq; sient: & cõfusa quæ legero: & tuã quoq; impediẽt intẽtionẽ. Tunc aliis etiã qui ibi aderãt cõpluribus idem cõprobantibus: desiderãtibusq;: accipit a me librũ ueterem fidei spectatã luculente scriptum. Accipit autem inconstantissimo uultu & mcestissimo. Sed quid deinde dicam? Non audeo hercle postulare ut id credatur mihi. Pueri in ludo rudes: si eum librum accepissent: non ii magis in legendo dericuli fuissent. Ita & sententiam intercidebat: & uerba corrupte pronũciabat. Reddit igitur mihi librũ multis iam ridentibus. Et uides inquit oculos meos agros: assiduisq; lucubrationibus prope iam perditos: Vix ipsos litterarum apices potui comprehendere. Cum ualebo ab oculis reuise ad me: & librum istum tibi totum legam. Recte inquam sit oculis magister tuis. Sed in quo illis nihil opus est id rogo te dicas mihi. Caninum prandium in hoc loco quem legisti: quid significat?

Sto i glo

Spectate fidei

Litterarũ apices

Egregia nebulo

Caninum prandium

Giluum
Prandium
caninum:
i. abstemi-
um

At ille egregius nebulo: quasi difficili quæstione præteritus exurgit statim. Et abiens nõ inquit paruam rem quæris. Talia ego gratis non doceo. Eius autem loci in quo prouerbiũ est: uerba hæc sunt: non uides apud Mnescheũ scribi: tria genera esse uini: nigrum/album/medium. Quod uocant ^{κίερον} giluum: nouum/uetus/medium. & efficere nigrum uires: album urinam, medium ^{ῥιγῆν} id est concoctionem. Nouum refrigerare: uetus calefacere: medium uero esse prandium caninum. Quid significet prandium caninum: rem leuiculam diu & anxie quæsiuimus. Prandiũ aut̃ abstemiũ: in quo nihil uini potatur caninum dicitur: quoniã canis uino caret. Cum igit̃ mediũ uinũ appellasset: qd̃ neq; nouũ: neq; uetus esset: & plerũq; hoĩes ita loquãtur/ut omne uinum: aut nouũ esse dicãt/aut uetus/nullã uim habere significauit: neq; noui/neq; ueteris/quod mediũ esset. Idcirco pro uino nõ habẽdũ/quia neq; refrigeraret/neq; calefaceret. refrigerare id dicit/quod græce dicitur ^{ἀναψύζει}.

Caninum prandium

ἀναψύζει

Auli Gellii